

2011-09-16 07:00

Etat czy samozatrudnienie - co warto wiedzieć przed zmianą?

fot: lisegagne/iStockphoto

Samozatrudnienie to potocznie rozumiane prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej na własny rachunek i ryzyko. Osoby podejmujące taką formę działalności oczekują najczęściej realnych korzyści w sferze podatków oraz składek na ubezpieczenia społeczne. Niemniej jednak, z samozatrudnieniem wiążą się także liczne zagrożenia, szczególnie w sytuacji wykonywania tej działalności na rzecz jednego podmiotu, którym jest były pracodawca.

Zagrożenia dla pracodawcy

Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. W rezultacie, cechą charakterystyczną stosunku pracy jest daleko idące podporządkowanie pracownika pracodawcy, które nie występuje w ramach samozatrudnienia.

Powyższe w praktyce oznacza, iż zatrudnienie, które odpowiada wymienionym warunkom uznawane jest de facto za zatrudnienie na podstawie stosunku pracy. Nazwa zawartej umowy jest w tym przypadku bez znaczenia. Co więcej, nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu wymienionych warunków wykonywania pracy. Jeśli jednak zostanie zawarta taka umowa, pracodawca może podlegać karze grzywny za wykroczenie. Natomiast byłemu pracownikowi będzie przysługiwało roszczenie o ustalenie istnienia stosunku pracy, a w konsekwencji pracownikowi mogą również przysługiwać np. wynagrodzenie za nadgodziny, premie, itp.

Zagrożenia dla pracownika

W związku z tym, że samozatrudnienie to prowadzenie działalności gospodarczej, przepisy Kodeksu pracy dotyczące m.in. minimalnego poziomu płacy, świadczeń urlopowych, okresów wypowiedzenia, czy też ochrony wynikającej z przynależności do związków zawodowych nie znajdują zastosowania.

Ponadto osoby, które zdecydują się na prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy powinny zwrócić uwagę na brak możliwości opodatkowania swoich przychodów według stawki liniowej. Taka sytuacja będzie miała miejsce, gdy świadczenie usług na rzecz byłego pracodawcy będzie odpowiadało czynnościom wykonywanym w ramach łączącego strony stosunku pracy w danym roku podatkowym.

Warto także zwrócić uwagę, iż ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych nie uznaje za działalność gospodarczą wykonywanie czynności, które spełniają łącznie następujące warunki:

- odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat tych czynności ponosi zlecający ich wykonanie,
- są one wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonych przez zlecającego te czynności;
- wykonujący te czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Jeśli więc stosunek prawny zawarty między samozatrudnionym a byłym pracodawcą charakteryzuje się daleko idącym podporządkowaniem, przychody osiągnięte w ramach działalności gospodarczej będą musiały być opodatkowane według skali. Ponadto, osoba taka utraci możliwości ujmowania swoich wydatków jako kosztów uzyskania przychodów.

Działalność gospodarcza prowadzona na rzecz byłego pracodawcy rodzi również konsekwencje w zakresie składek na ubezpieczenia społeczne. Osoba podejmująca taką działalność nie będzie bowiem uprawniona do skorzystania z możliwości odprowadzania niższych składek w okresie pierwszych dwóch lat od jej rozpoczęcia. Ograniczenie to dotyczy wyłącznie sytuacji gdy samozatrudniony przed dniem rozpoczęcia działalności, w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym, wykonywał w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres aktualnie prowadzonej działalności.

Łukasz Jedynak - associate w kancelarii KSP Legal and Tax Advice